

Evropski socijalni model

Radno pravo

Evropsko radno pravo

- Zašto:
 - Razlike u uslovima rada u državama članicama mogu predstavljati prepreku slobodnom kretanju radne snage i narušiti pravila konkurencije
 - Radno pravo / Industrijski odnosi
 - Individualna i kolektivna prava radnika
 - Bijela knjiga:
 - Kolektivno otpuštanje,
 - Zaštita prava zaposlenih u slučaju prijenosa preduzeća, insolventnosti poslodavca
 - Ugovori o radu,
 - Organizacija radnog vremena
 - Zaštita mladih radnika
 - Obavješćavanje i konsultovanje zaposlenih
-

Istorijat

- Program socijalne akcije - 1974. godine
 - Na temelju Programa donesene najvažnije direktive:
 - Zaštita radnika u slučaju kolektivnog otpuštanja - Direktiva 75/129
 - Zaštita radnika u slučaju prijenosa preduzeća - Direktiva 77/187
 - Zaštita radnika u slučaju insolventnosti poslodavca - Direktiva 80/987
 - Naknadno dopunjavane i mijenjane
 - Posebno značajna Direktiva 2001/23 - objedinjavajuća
-

Insolventnost

- Direktiva 80/987 o zaštiti zaposlenih u slučaju insolventnosti poslodavca
 - Osnov – član 94 ugovora o EZ
 - Obezbjedenje naplate nespornih potraživanja radnika
 - Izmjena: Direktiva 2002/74 zbog usaglašavanja sa razvojem stečajnog prava
 - Poslodavac je insolventan ukoliko je nadležni državni organ otvorio postupak
 - Pravo potraživanja za sve radnike – i one sa nepunim radnim vremenom i one sa ugovorm o radu na određeno vrijeme
 - Obaveza postojanja garantne institucije u državama članicama koju finansiraju poslodavci ili budžet
 - U slučaju kada radnici rade u drugoj državi članici njihova potraživanja namiruje garantna institucija iz te države članice.
-

Prava radnika u slučaju otpuštanja

- ❑ Direktiva 98/59 o kolektivnim otpuštanjima
 - ❑ Prva direktiva još 1975. godine, a potom 92. godine
 - ❑ Veza sa Konvencijom MOR 158 o prestanku radnog odnosa na inicijativu poslodavca
 - ❑ Individualni otkazi i kolektivni otkazi
 - Pojašnjenja
 - Kolektivno otpuštanje
 - Uslovi
 - Vrijeme
 - Broj radnika
 - Obaveze pregovora
 - Postupak
 - ❑ Crna Gora – tehnološki i ekonomski viškovi
-

Crna Gora - Fond rada

- Crna Gora - Garantni fond - Fond rada
 - Prava zaposlenih koji ostanu bez posla zbog stečaja ili kao tehnološki viškovi
 - Od 2003 do 2008 - Vlada isplatila otpremnine za 16.858 radnika za čijim je radom prestala potreba u ovim preduzećima.
 - Od jula 2000 do decembra 2007 – Preko SSCG isplaćene otpremnine za 8.142 radnika.
 - Fond rada osnovan 2010. godine
 - Za samo godinu dana podnijeto je 17.126 zahtjeva za ostvarivanje prava zaposlenih kojima je prestao radni odnos.
 - Sredstava Fonda rada se obezbjeđuju:
 - doprinos 0,2% na bruto plate na teret poslodavca,
-

Ugovor o radu

- Direktiva 91/533 o obavezi poslodavca da obavijesti zaposlenog o uslovima ugovora o radu
 - Nove vrste oblika rada, radnih odnosa i načina zaposlenja
 - Osnov: Tačka 9 Povelje Zajednice o osnovnim socijalnim pravima radnika (1989)
 - Ugovor o radu:
 - Identitet strana ugovora
 - Mjesto rada
 - Naziv, stepen ili priroda rada - opis posla
 - Datum od kada ugovor stupa na snagu
 - Period na koji je zaključen ugovor o radu
 - Dužina plaćenog odsustva
 - Otkazni rok
 - Zarada
 - Dužina radnog dana i radne nedjelje
 - Kolektivni ugovor
 - Brojne mogućnosti derogacija
-

Radno vrijeme

- Direktiva 93/104 o organizaciji radnog vremena
 - Izmijenjena Direktivom 2000/34
 - Odredbe o minimalnm dnevnom, nedjeljnom i godišnjem odmoru
 - O pauzama tokom rada
 - O maksimalnom radnom vremenuu toku nedjelje
 - O pojedinim aspektima noćnog rada i rada po smjenama
 - (Ne odnosi se na transport, ribarstvo, brodove i obuke ljekara, sa izmjenama samo na pomorce)
 - Pravo na minimalni dnevni odmor od 11 uzastopnih sati u roku od 24 sata
 - Pravo na pauzu, ukoliko je radno vrijeme duže od 6 sati
 - Pravo na minimalni nedjeljni odmor od jednog dana
 - Pravo na maksimalni nedjeljni rad od 48 sati
 - Pravo na plaćeni godišnji odmor od najmanje 4 nedjelje
 - Brojne mogućnosti derogacija
-

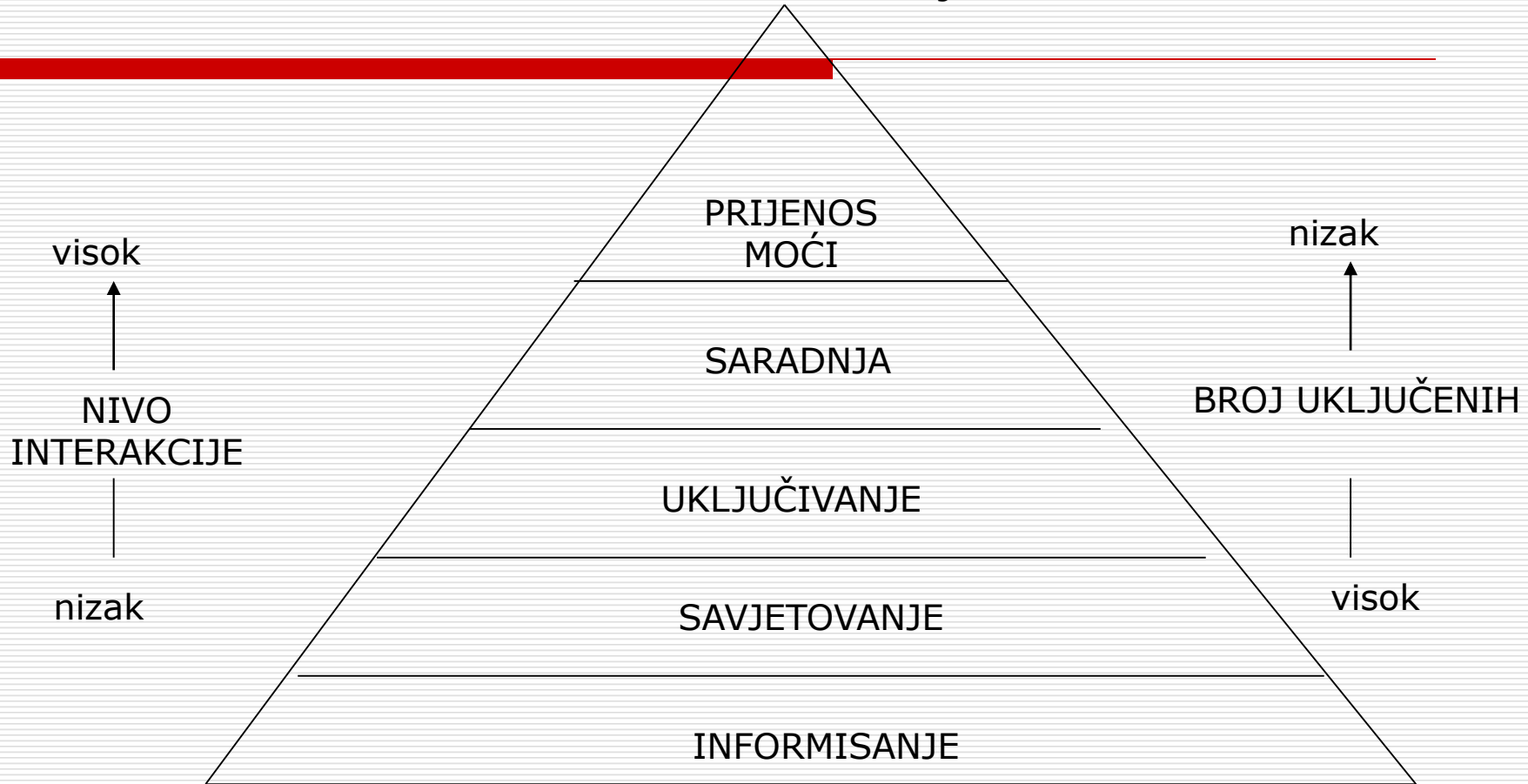
Zaštita mladih

- Direktiva 94/33 o zaštiti mladih na radu
 - Veza sa Konvencijom MOR 138 o minimalnim godinama starosti za zasnivanje radnog odnosa i Konvencijom UN o pravima djeteta
 - Djeca – do 15 godina
 - Obavezno školovanje
 - Zabranjen rad
 - Izuzetak – tzv. laki poslovi
 - Adolescenti – 15-18 godina
 - Posebna zaštita
 - uslovi rada, radno vrijeme, zabrana noćnog rada itd
-

Informisanje i konsultovanje radnika

- Direktiva 94/45 (inovirana je Direktivom 97/74) o Evropskim savjetima zaposlenih (*European Works Councils*), stupila na snagu 1996. godine,
 - Direktiva o uključivanju zaposlenih u evropske kompanije (pravo na informacije, konsultacije i participaciju 2001/86, stupila na snagu 2004. godine
 - Direktiva 2002/14 o minimalnim nacionalnim standardima za prava zaposlenih na informacije i konsultacije (kojom su ova prava utvđena i za kompanije sa 20 do 50 zaposlenih), stupila na snagu početkom 2005. godine.
 - Informisanje o ekonomskom stanju i razvoju preduzeća
 - Informisanje i konsultovanje o stanju i razvoju zapošljavanja u preduzeću
 - Informisanje i konsultovanje o promjenama u organizaciji rada
-

Nivou učešća aktera/javnosti

Evropski savjeti zaposlenih

- Statut evropske kompanije...
 - Najmanje 1000 zaposlenih,
 - Najmanje dvije ekspoziture u državama EU,
 - U njima zaposleno najmanje po 150 radnika.
 - 900 evropskih savjeta zaposlenih,
 - 36 hiljada evropskih radnika...
-

Prava mobilnih radnika

- ❑ Direktiva 96/71 o upućivanju radnika u drugu državu radi pružanja usluga
 - ❑ Osnov - Sloboda pružanja usluga - član 57 Ugovora o EZ
 - ❑ Veza sa konvencijama MOR 97 i 143 o radnicima migrantima
 - ❑ Garantuje ista prava svim radnicima
-

Crna Gora - Ustav

□ Polazeći od:

- ...uvjerenja da je **država odgovorna za** očuvanje prirode, zdrave životne sredine, održivog razvoja, uravnoteženog razvoja svih njenih područja i **uspostavljanja socijalne pravde;**

□ Član 1

- Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine.
 - Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i **država socijalne pravde**, zasnovana na vladavini prava.
-

Crna Gora - Ustav

□ Član 53

- Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i drugog udruživanja i djelovanja, bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa.

□ Član 62

- Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zanimanja i zapošljavanja, na pravične i humane uslove rada i na zaštitu za vrijeme nezaposlenosti.

□ Član 64

- Zaposleni imaju pravo na odgovarajuću zaradu.
 - Zaposleni imaju pravo na ograničeno radno vrijeme i plaćeni odmor.
 - Zaposleni imaju pravo na zaštitu na radu.
 - Omladina, žene i invalidi uživaju posebnu zaštitu na radu.
-

Crna Gora - Ustav

□ Član 65

- Socijalni položaj zaposlenih usklađuje se u Socijalnom savjetu.
- Socijalni savjet čine predstavnici sindikata, poslodavaca i Vlade.

□ Član 67

- Socijalno osiguranje zaposlenih je obavezno.
- Država obezbjeđuje materijalnu sigurnost licu koje je nesposobno za rad i nema sredstva za život.

□ Član 69

- Svako ima pravo na zdravstvenu zaštitu.
 - Dijete, trudnica, staro lice i lice sa invaliditetom imaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, ako to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu.
-

ČLAN 101 SSP

Saradnja u oblasti socijalne politike

- U pogledu **zapošljavanja**, saradnja između ugovornih strana će se naročito fokusirati na unapređenje službi za posredovanje u zapošljavanju i profesionalnu orijentaciju, kroz obezbjeđenje mjera podrške i unapređenje lokalnog razvoja kao pomoći prestrukturiranju industrije i prestrukturiranju tržišta rada. Saradnja će, takođe, obuhvatati mjere kao što su studije, razmjene stručnjaka, kao i informatičke i obrazovne aktivnosti.
- Ugovorne strane će saradivati na **reformisanju politike zapošljavanja** u Crnoj Gori u smislu snažnijih privrednih reformi i integracija. Saradnjom će se, takođe, težiti pružanju podrške i **prilagođavanju sistema socijalne zaštite** Crne Gore novim ekonomskim i socijalnim zahtjevima, što bi podrazumijevalo i prilagođavanje zakonodavstva Crne Gore o radnim uslovima i **jednakim mogućnostima** za žene i muškarce, ljudi s invaliditetom, kao i pripadnika manjinskih grupa, kao i bolju zdravstvenu zaštitu i **zaštitu na radu** radnika, imajući u vidu nivo zaštite koji postoji u Zajednici. Crna Gora će obezbijediti poštovanje i efikasnu primjenu osnovnih konvencija ILO-a.
- Saradnjom će se naročito obuhvatiti prioritetne oblasti povezane s *acquis*-em Zajednice u ovoj oblasti.